

OIKEUS OPPIA - koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistoimia varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa valmisteleva työryhmä

TYÖPAJA: Positiivinen erityiskohtelu ja tasa-arvorahan vakiinnuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt rahoitusta vuosittain opetuksen järjestäjille opetusryhmien pienentämiseksi ja/tai koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi vuodesta 2009 lähtien. Avustusta on pääsääntöisesti myönnetty koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen. Avustusta on suunnattu lähtökohdiltaan muita haasteellisemmassa toimintaympäristössä toimivien koulujen toiminnan ja laadun tukemiseen. Varhaiskasvatus on tullut mukaan tasa-arvorahoituksen piiriin ensimmäistä kertaa vuonna 2018.

Valtion erityisavustus on myönnetty varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjäkohtaisesti, hakemuksen perusteella. Avustukset on myönnetty kouluille, joiden sijaintialueella koulutustaso on heikko ja työttömyysaste sekä vieraskielisten väestöosuus korkea. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen osalta indikaattorina on käytetty maksuttoman varhaiskasvatuksen piirissä olleiden lasten määrää.

Osalla kunnista on käytössä kuntien omia myönteisen erityiskohtelun malleja, joilla täydennetään koulujen saamaa perusrahoitusta kohdentaen tuki kunnan sisällä eniten lisäresursseja tarvitseville kouluille.

Koulutuspoliittisen selonteon luonnoksessa nostetaan varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen osalta yhtenä toimenpiteenä esiin tavoite rahoituksen painopisteen siirtämisestä avustushakujen sijasta perusrahoitukseen ja pitkäjänteiseen kehittämisen tukemiseen. Tätä tavoitetta toteutettaisiin osaltaan vakiinnuttamalla positiivisen erityiskohtelun rahoitus siten, että koulutusjärjestelmän edellytykset tasata yhteiskunnallisen eriarvoisuuden, muun muassa kuntien sisäisen segregaaion, vaikutuksia vahvistuvat. Yhtenä Oikeus oppia -ohjelman koulutuksellisen tasa-arvon alatyöryhmän tehtävistä on valmistella ehdotus positiivisen erityiskohtelun ja tasa-arvon edistämistoimien vakiinnuttamiseksi vaikuttavaksi osaksi perusopetuksen rahoitusjärjestelmää sekä laatia ehdotus positiivisen erityiskohtelun mallin vakiinnuttamiseksi varhaiskasvatuksen alalla.

Rahoitusjärjestelmän kehittämisen tavoitteina on nykyistä parempi kuntien eriytyvien olosuhteiden huomiointi, mikä turvaisi nykyistä paremmin palveluiden laatua, yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta sekä oppimisen ja hyvinvoinnin tukea. Yhtenä haasteena on, että tällä hetkellä tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmät eivät mahdollista kaikilta osin riittävää palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden seurantaa tai tietoon perustuvaa päätöksentekoa tai ennakointia ja tarvitaan uudistuksia, jolla selkeytetään ja vahvistetaan laadun, saavutettavuuden ja perusoikeuksien toteutumisen seurantaa ja ohjausta.

Aika: Tiistai 9.3.2021 kello 9 – 12

Paikka: Teams-kokous (Howspace -työtilaa hyödyntäen)

Osallistujat: Oikeus oppia -foorumien jäsenet, Tasa-arvotyöryhmän jäsenet

[Ilmoittautumislinkki](https://link.webpolsurveys.com/S/47D884D15904B83B)

<https://link.webpolsurveys.com/S/47D884D15904B83B>

OHJELMA

1. Työpajan avaus

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, OKM

2. Alustuspuheenvuoroja työpajan teemaan

Tasa-arvoa tukemassa, mutta missä? Myönteisen erityiskohtelun rahoituksen kriteerit ja rahoituksen kohdentuminen

Venla Bernelius, apulaisprofessori, Helsingin yliopisto

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä ja kehittämismahdollisuudet (alustava otsikko)

Miikka Vähänen, neuvotteleva virkamies, VM

Kuntien näkökulma myönteisen erityiskohtelun rahoitukseen

Terhi Päivärinta, opetus- ja kulttuuriyksikön johtaja, Kuntaliitto

Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä rakentamassa - Koulutuksellisen tasa-arvon ja myönteisen erityiskohtelun rahoitus kaupunkinäkökulmasta (alustava otsikko)

Katjamaria Halme, kehittämispäällikkö, Vantaan kaupunki

3. Kysymyksiä ja keskustelua

4. Työpajatyöskentelyn ohjeistus ja jaloittelutauko

5. Työpajatyöskentelyä ryhmissä

Alustavat kysymykset:

- Mikä on ensisijainen tapa vakiinnuttaa pd-rahoitus osaksi rahoitusjärjestelmää mahdollisimman vaikuttavalla tavalla varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla? Miten rahoituksen käyttöä ja vaikuttavuutta tulisi seurata?

Tasa-arvorahoituksen indikaattoreina on jo pitkään käytetty 30-54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuutta ikäluokasta, työttömyysastetta ja vieraskielisen väestön osuutta ja varhaiskasvatuksessa näiden lisäksi maksuttoman varhaiskasvatuksen piirissä olleiden lasten määrää. Näiden tarkastelu on toteutettu niiden postinumeroalueiden perusteella, joiden alueilta oppilaat pääsääntöisesti tulevat kyseessä olevan kouluun.

- Ovatko nämä indikaattorit ja laskentaperusteet jatkossakin oikea rahoituksen jaon peruste vai onko yhteiskunnan muuttuessa nousut esiin muita indikaattoreita, niiden yhdistelmiä tai menettelytapoja, joita olisi syytä ottaa huomioon?

Kunnat eri puolella maata ovat erilaisissa tilanteissa ja olosuhteiden erilaistuminen tulee väestökehityksen myötä syvenemään. Koulutuksen tasa-arvoon liittyvät kysymykset voivat näyttää erilaiselta esimerkiksi suurissa kaupungeissa ja pienissä kunnissa tai näiden sisällä alueellisesti.

- Soveltuuko samanlainen tasa-arvorahoitusjärjestelmä kaikille kunnille? Tulisiko meillä olla erilaisia järjestelmiä esimerkiksi eri kuntatyypeille?

6. Työpajan purku ja yhteenveto